

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту,
маркетингу та підприємництва

Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Ігнат'євої Ірини Анатоліївни

на дисертаційну роботу **Сеник Ірини Сергіївни** на тему «**Формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції**», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051- Економіка, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

1. Актуальність теми дисертації

Стратегія євроінтеграції, яка прийнята як орієнтир розвитку України вимагає від машинобудівних підприємств адаптації бізнес-моделей до європейських стандартів, включаючи регуляторні норми, фінансову прозорість та інноваційний розвиток, що ускладнює стратегічне планування без ефективної діагностики. Відсутність інтегрованої системи діагностики призводить до ризиків невідповідності ринку ЄС, зниження прогнозованості та уповільнення інтеграції. Сучасні дослідження акцентують на необхідності комплексних моделей, які поєднують фінансові, операційні та інноваційні індикатори для оцінки адаптивного потенціалу.

Машинобудівні підприємства України стикаються з потребою модернізації стратегій для входу на ринки ЄС, де ключовими є відповідність TEN-T мережам, зеленим стандартам та DCFTA. Дисертаційне дослідження Ірини Сеник безпосередньо присвячене формуванню такої діагностичної системи саме для цієї галузі в умовах євроінтеграції. Публікації 2025 року пропонують моделі діагностики з урахуванням галузевих ризиків, як-от технологічна відсталість та конкуренція.

Враховуючи вищесказане, вважаю, що тематика дисертаційної роботи Сеник Ірини Сергіївни, яка присвячена визначенню теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції, є актуальною та своєчасною.

2. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження

В результаті детального ознайомлення з дисертаційною роботою Сенік І.С. слід відзначити, що зміст дисертації охоплює всі ключові аспекти обраної теми дослідження, поставлена мета досягнута, завдання вирішені, а практичні рекомендації сформульовано у висновках до окремих розділів і до роботи в цілому. Дисертаційне дослідження характеризується системним підходом до розкриття предмету дослідження. Предмет дослідження відповідає сучасній науковій проблематиці зі спеціальності 051 «Економіка», розкриває і вирішує нагальні питання економічної науки. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім пунктів завдань, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основні положення, які містять елементи наукової новизни, ґрунтуються на опрацюванні авторкою результатів сучасних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених з проблематики розвитку підприємства, підходів до забезпечення розвитку підприємств у динамічних умовах господарювання, усіх аспектів формування системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств та вирішенні наукового завдання з розробки практичних положень; даних Державної служби статистики України та інших відкритих аналітичних джерел; експертних оцінках та застосуванні, інших методів збору та обробки інформації якісного та кількісного характеру; результатах власних досліджень. Теоретико-методичні положення, висновки та практичні рекомендації зазначеного дослідження базуються на застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів. При вирішенні поставлених у дисертаційній роботі завдань обґрунтованість використання цих та інших методів підтверджується їх відповідністю отриманим результатам дисертації. Особливо слід відмітити застосування теоретичного узагальнення, діалектичного пізнання, порівняння – для дослідження змістовного наповнення понять «стратегічного планування», «діагностики підприємства» та «стратегії розвитку» (пп. 1.1, пп. 1.2); системного

аналізу, групування, синтезу, абстрактно-логічного аналізу – для обґрунтування наукових підходів у формуванні стратегічного планування розвитку підприємств, діагностики як основи планування стратегічних цілей підприємства та дослідження методів та моделей стратегій розвитку підприємств (пп. 1.1, пп. 1.2, пп. 1.3); статистичного аналізу, порівняння, економіко-порівняльного аналізу – для дослідження тенденцій й оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства та їх стратегічних цілей (пп. 2.1); експертного оцінювання, прогнозування – для систематизації екзогенних та ендогенних чинників впливу на процеси стратегічного розвитку підприємств та оцінки перспективного розвитку машинобудівних підприємств за умов євроінтеграції (пп. 2.2, пп. 2.3); гармонічного аналізу і формалізації – для дослідження особливостей системного підходу в розробці стратегії на основі діагностичних даних та основ застосування діагностики на етапі стратегічних змін середовища діяльності підприємства (пп. 2.4, пп. 3.1); експериментального аналізу – з метою апробації запропонованих підходів щодо формування системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств та розробки структурно-логічної моделі формування стратегічного розвитку підприємства з використанням методів діагностики (пп. 3.2, пп. 3.3); конкретизації, сценарного підходу, дедукції, індукції, графічного аналізу – для наочного представлення одержаних результатів проведеного дослідження та апробації підходів до моніторингу показників стратегічного розвитку підприємства. Основні положення супроводжуються достатньою кількістю відповідних ілюстративних матеріалів (в тому числі таблиць, графіків тощо), що значно підвищує рівень сприйняття текстового матеріалу. Аналіз літературних джерел за темою дисертації дозволив авторці сформулювати теоретико-методичне обґрунтування усіх аспектів формування системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств та вирішити наукове завдання з розробки практичних положень, науково-прикладних рекомендацій щодо забезпечення стратегічного розвитку підприємства з використанням методів діагностики. Вищезазначене підтверджує, що одержані результати досліджень, висновки та рекомендації дисертації Сенік І.С. мають високу

ступінь обґрунтованості та є достовірними. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною структурою та авторським підходом до подання матеріалу. Висновки та рекомендації виявляються достовірними та науково-обґрунтованими у достатній мірі.

3. Основні наукові результати дисертації

Дисертаційна робота та наукові публікації Сенік Ірини Сергіївни в повній мірі розкривають досягнення поставленої мети дослідження та вирішення поставлених завдань.

1. Автором вперше розроблено структуру системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств, що складається із функціонально-цільової, критеріально-аналітичної та методично-організаційної підсистем із визначеними цілями, функціями, завданнями, принципами, методами, інструментарієм, сукупне застосування яких дозволяє сформувати діагностичний базис рівня конкурентоспроможності підприємства, реалізувати логіку системного підходу в стратегічному плануванні та прогнозуванні розвитку, підвищити ефективність процесів формування та реалізації стратегії розвитку за умов стратегічних змін середовища діяльності (С. 192–197, рис. 3.8).
2. Удосконалено, теоретичні аспекти, щодо категорій «стратегічне планування» (С. 33–36), «діагностики підприємства» (С. 48–50) та «стратегії розвитку» (С. 66–69), які корелюються з функціонально-цільовими зв'язками промислових підприємств для забезпечення поетапних стратегічних змін із врахуванням посилення євроінтеграційних процесів та існуючих стратегічних викликів глобалізації економіки.
3. Удосконалено науково-методичну платформу формування стратегічного планування на основі діагностичних досліджень розвитку підприємства (С. 90–93), яка ґрунтується на методах прогнозування, забезпечує функціональні взаємозв'язки підсистем управління, структурно-організаційний та управлінський розвиток (С. 82–85) та є основою обрання моделі та стратегічного сценарію розвитку за сучасних умов ведення бізнесу.
4. Автором запропоновано методичні засади стратегії розвитку на основі

діагностичних даних промислового підприємства, яка, удосконалює процеси формування інформаційно-аналітичного забезпечення, та забезпечує функціонально-цільові зв'язки складових менеджменту в аспекті успішної реалізації обраних стратегічних напрямів (орієнтирів) за сучасних умов функціонування (С. 164–166).

5. Удосконалено структурно-логічну модель формування стратегічного євроінтеграційного розвитку машинобудівного підприємства із використанням методів діагностики (С. 211–214).

6. Автором запропоновані процеси систематизації екзогенних та ендегенних чинників на вибір стратегічного розвитку промислових підприємств (С. 114–118).

7. Автором розроблені науково-методичні підходи процесів формування діагностичного базису для забезпечення конкурентоспроможності підприємства (С. 181–183).

Сукупність вищезазначених наукових результатів свідчить про достатній рівень наукової новизни дисертаційного дослідження Сенік І.С.

4. Практична значимість отриманих результатів визначається тим, що основні теоретичні положення і висновки дисертації доведено до рівня конкретних рекомендацій в управлінні та формуванні стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції. Положення та результати дисертаційної роботи запропоновані до практичного використання та впроваджено у діяльність машинобудівних підприємств Вінницької області: ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПрАТ «Калинівський машзавод», ПрАТ «Маяк», «Краснянське СП «Агромаш», ПрАТ «Вінницький дослідний завод», що підтверджує їх прикладну значимість та перспективи впровадження отриманих результатів у роботі підприємств.

Науково-практичні рекомендації на основі сформованих теоретико-методичних висновків використовують в навчальному процесі Хмельницького національного університету при викладанні таких дисциплін як: «Економічна

діагностика за умов невизначеності та ризиків», «Аналітичне оцінювання діяльності суб'єктів господарювання», «Фінансовий аналіз», «Планування бізнес-процесів», «Аналіз господарської діяльності».

Впровадження результатів дослідження підтверджено відповідними документами.

5. Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані Сенік І.С. у дисертації, забезпечено використаними при написанні науковими та аналітичними джерелами (194 джерел), використанням сучасних методів дослідження; апробацією результатів дисертації на діючих підприємствах, навчальному та науковому процесі підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 051 «Економіка». Основні аспекти сформованих теоретико-методичних засад, методичних підходів та практичних рекомендацій були також обговорені та високо оцінені на 8 міжнародних науково-практичних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема таких: «Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика» (м. Житомир, 16 грудня 2022 р.); «Стратегічні орієнтири розвитку науки, освіти, технологій та суспільства» (м. Полтава, 12 грудня 2023 р.); «Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в умовах сучасних викликів» (м. Ізмаїл, 16 грудня 2023 р.); «International scientific-practical conference «Vectors of science, education and technology development in the context of globalization» (Tampere, Finland, 20 December 2023); «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі» (м. Рівне, 22 жовтня 2024 р.); «International scientific-practical conference «Topical problems of economics, accounting, management and law in modern conditions» (Angers, France, 29 April 2025); «Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку» (м. Кропивницький, 10 травня 2025 р.).

Ключові положення та результати дисертаційного дослідження Сенік І.С. опубліковані самостійно та у співавторстві в 15 наукових працях загальним

обсягом 5,36 друк. арк., у тому числі 7 статей обсягом 3,36 друк. арк. у фахових наукових виданнях та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні обсягом 0,81 друк. арк. та 7 публікаціях у наукових збірниках тез і матеріалах конференцій обсягом 1,19 друк. арк., які належить автору особисто, що належним чином конкретизовано в переліку опублікованих за темою дисертації наукових праць. Публікації повною мірою відображають наукову новизну та основні результати дослідження. Отже, вимоги Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341 до кількості та якості публікацій у спеціалізованих виданнях виконано. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторці право публічного захисту дисертації. Публікації повною мірою висвітлюють результати дисертаційного дослідження та засвідчують особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій.

6. Структура та оформлення дисертації

Текст дисертації викладений і оформлений у відповідності до вимог Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (зі змінами від 12.0.07.2019 р.) та за змістом відповідає п.6 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44

Представлена дисертаційна робота характеризується єдністю змісту і засвідчує особистий внесок дисертанта до наукових знань у сфері економіки. Дисертаційна робота містить усі необхідні елементи згідно з вимогами законодавства, що зазначені вище, зокрема вступ, три розділи, список використаних джерел і додатки, загальним обсягом на 278 сторінках

машинописного тексту. Дисертаційна робота включає 22 таблиці (з них 17 на повну сторінку), 30 рисунків (з них 18 на повну сторінку), анотацію на 17 сторінках, додатки на 27 сторінках, а також список використаних джерел із 194 найменувань, що розміщений на 19 сторінках.

5. Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності в представленому тексті дисертації і наукових публікаціях, які висвітлюють основні результати дослідження, не виявлено.

7. Зауваження

Слід відмітити, що дисертаційне дослідження також має ряд недоліків дискусійного характеру та недостатньо висвітлених положень, а саме:

1. В першому розділі роботи авторка проводить аналіз наукових підходів у формуванні стратегічного планування розвитку підприємства, надаючи власне визначення стратегічного планування (С. 33–36), діагностики підприємства (С. 48–50) та стратегії розвитку (С. 66–69). Водночас, відсутнє критичне обґрунтування наведених на рисунку 1.7 підходів вчених до визначення стратегії розвитку, що більше б деталізувало концептуальні основи формування діагностики стратегічного розвитку підприємств.

2. У пункті 1.4 дисертаційної роботи (С. 81–93), авторкою запропонована науково-методична платформа формування стратегічного планування на основі діагностичних досліджень розвитку підприємства (С. 90–93), яка відповідно до системно-комплексного підходу забезпечує функціональні взаємозв'язки підсистем управління, структурно-організаційний та управлінський розвиток та є основою обрання моделі та стратегічного сценарію розвитку, проте варто було конкретизувати аспекти її побудови, зокрема і авторське бачення до системно-комплексного підходу.

3. У другому розділі дисертації авторка досліджує вплив екзогенних та ендогенних чинників на процеси стратегічного розвитку підприємств (С.112-127). Варто було б більш детально обґрунтувати вплив кожної групи екзогенних

та ендогенних чинників на процеси стратегічного розвитку машинобудівних підприємств із визначенням тих, які є найважливішими для діагностики.

4. У параграфі 2.4 авторкою запропонована концептуалізація розробки стратегії розвитку на основі діагностичних даних промислового підприємства, в якій акцентовано увагу на важливості забезпечення функціонально-цільових зв'язків між елементами системи менеджменту підприємства, які впливають на формування стратегії розвитку, удосконалення організації та підвищення ефективності моніторингу її реалізації (С. 164-166). Варто було б зазначити, яким чином функціонально-цільові зв'язки між елементами системи менеджменту підприємства впливають на формування його стратегії розвитку.

5. У третьому розділі дисертації, авторкою запропоновано схему формування діагностичного базису для забезпечення рівня конкурентоспроможності підприємства, який є основою для розробки та реалізації конкурентної стратегії та стратегії розвитку господарюючого суб'єкта (С. 181-183). Водночас, не приділено достатньої уваги обґрунтуванню його впровадження в систему діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств.

Зазначені зауваження не зменшують значимості дослідження, яке виконане на високому рівні і підтверджує фаховий рівень дисертанта.

8. Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Основи наукові положення дисертаційного дослідження в достатній кількості опубліковані в наукових фахових виданнях, пройшли іншу наукову апробацію та повною мірою відображають зміст дисертації, головні результати дослідження, його наукову новизну та практичну значущість. Вимоги щодо академічної доброчесності авторкою повністю дотримано, а дисертаційна робота за своїм змістом та структурою є цілісною, самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Сенік І.С. наведено науково обґрунтовані результати особисто проведених досліджень щодо теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій формування системи діагностики стратегічного

розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції. Отримані результати та запропоновані авторкою рішення, висновки, рекомендації мають істотне наукове та практичне значення для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»; вони є достовірними та обґрунтованими. Поставлена мета дослідження досягнута, завдання вирішені. Враховуючи вищезазначене, дисертаційна робота Сенік Ірини Сергіївни на тему «Формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції» за своєю тематикою, змістом, ґрунтовністю вирішення актуальних наукових та практичних проблем, рівнем наукової новизни, загальному значенню отриманих результатів та наданих науково-практичних рекомендацій відповідає спеціальності 051 «Економіка», вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 року (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор Сенік Ірина Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,

професор,

професор кафедри менеджменту, маркетингу

та підприємництва Національного університету

«Києво-Могилянська академія»

Ірина Ігнат'єва

Підпис доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва завіряю

